

Hoe worden mijn leerlingen betere schrijvers?

EFFECTIEVE FEEDBACK BIJ SCHRIJFVAARDIGHEID

Van alle vakken is Nederlands het leukste, daar zijn we het wel over eens. Als enige belangrijke kanttekening is daar echter ... de verbeterlast. Weken rondzeulen met hopen taken die van je bureau onherroepelijk je nachtmerries in glijden, tot de verbeterde taak uiteindelijk door de leerling achteloos in de boekentas gestoken wordt. In dit artikel wil ik dieper ingaan op de vraag: hoe kan je schrijftaken geven aan leerlingen waar ze zelf iets aan hebben zonder je een ongeluk te werken?

Mitte Schroeven

Over de auteur

MITTE SCHROEVEN

geeft al vijftien jaar les op het Sint-Ritacollege in Kontich als leerkracht Nederlands en Engels in de tweede en derde graad. Ze is momenteel gedetacheerd leerkracht bij Het Archief voor Onderwijs.

TOON HOE HET BETER KAN

Een eerste manier om ervoor te zorgen dat het verbeteren van schrijftaken minder tijdrovend en - laten we eerlijk zijn - geestdodend is, is door duidelijke feed-up te geven.

Een voorbeeld hiervan is 'modeling': je schrijft live voor de klas een stuk tekst en geeft luidop in de ik-persoon je denkproces weer. Op deze manier gun je leerlingen een unieke blik in de 'black box' van het deskundig denken. Onze vakgroep maakte zo een filmpje over het maken van een bruikbaar schrijfplan, met een opmerkelijke stij-

ging in de kwaliteit van de ingestuurde opdrachten tot gevolg.

Ook kan je werken met 'worked examples': je geeft leerlingen een aantal teksten en laat hen die rangschikken van minst geslaagde naar beste tekst. Dat deed ik bijvoorbeeld bij het schrijven van de sollicitatiebrief: een aantal leerlingen vormde een directieteam dat op basis van (authentieke, geanonimiseerde) sollicitatiebrieven moest beslissen wie hun nieuwe leerkracht Nederlands werd. De observatoren maakten een lijst met de 'do's en don'ts' van de sollicitatiebrief (observerend leren). Je kan deze oefening aan het begin van het proces doen, maar misschien nog beter ergens in

het midden, zodat leerlingen de kans krijgen om hun tekst te herschrijven en aan te passen.

Geef je leerlingen ook de **succes-criteria** mee die je zelf gebruikt in je evaluatie. De Britse leerkracht en blogger Jennifer Webb toont op haar site funkypedagogy.org een voorbeeld met drie kolommen: een eerste met de criteria, een tweede met ruimte voor de leerlingen om zelf te beoordelen hoe ze gescoord hebben, en een derde met feedforward over hoe ze kunnen verbeteren. Ook een leuk ideeetje vond ik de "impress me": een tip over wat de leerling moet doen om echt indruk te maken en een hoge score te behalen.

GEEF FEEDBACK WAAR LEERLINGEN IETS MEE KUNNEN

Op zich zit ik er niet mee in om flink wat verbeterwerk te verzetten, zolang ik maar het gevoel heb dat leerlingen er effectief iets mee doen. Er is al heel wat onderzoek gedaan naar **effectieve feedback** en het is één van de krachtigste tools om het leren te bevorderen. Het organiseren ervan is echter complex. In *Wijze Lessen* (Surma e.a.) lezen we:

Feedback [is] het meest effectief [...] als deze de leerling in beweging brengt en houdt, dus leidt tot (blijvende) actie van de leerling gericht op leren. Feedback zonder deze actie heeft nauwelijks waarde. (p.189)

Vermits feedback zoveel van onze tijd vraagt, is het nuttig om te kijken hoe we de effectiviteit ervan kunnen verhogen.

Een eerste voorwaarde is dat de leerder de feedback überhaupt wil ontvangen. Een leerling die denkt: “ik kan dat toch niet”, is niet ontvankelijk voor feedback. Een leerling die al weet dat hij of zij een 6/10 heeft op een taak ook niet. Vanuit mijn ervaring zijn er twee zaken die helpen: de feedback zo snel mogelijk geven - idealiter tijdens het schrijven zelf - en het punt pas geven als de verbetering gemaakt is. Mijn leerlingen zijn in ieder geval fan en ook voor mijn moraal is het fijn om te zien hoe ze hun eigen teksten effectief “verbeteren” en hoe ze vooruitgang boeken.

Een tweede belangrijke voorwaarde is dat de feedback begrijpelijk is voor de leerling. Leerlingen kunnen vaak niet veel met opmerkingen zoals: “Gebruik rijkere taal”. Of zoals de Britse leerkracht en pedagoog Carl Hendrick het

stelt: “It is very difficult to be excellent if you don’t know what excellence looks like.”

Een laatste opmerking is dat het niet zozeer de feedback is die telt, maar wat leerlingen er mee doen. Jennifer Webb deelt op haar site een formulier voor “whole class feedback” waarop je zowel veelvoorkomende fouten noteert als positieve voorbeelden. Beschouw

dit niet als “extra werk”: je duidt de fouten niet bij elke individuele leerling aan, maar noteert zaken die opvallen op een apart blad. Achteraf bespreek je dit klassikaal of met een groep die nood heeft aan differentiatie. Op deze manier gaat het verbeteren een pak sneller en ben je zeker dat de leerlingen de feedback ook effectief ontvangen. Bovendien weten ze hoe ze er verder mee aan de slag moeten.

Thinking outside the box

Hieronder een aantal heel concrete tips om het verbeterwerk binnen de perken te houden. Door na te denken over wat je wil verbeteren (tip: niet alles), waarom je het verbetert (tip: niet omdat dat nu eenmaal je hobby is), en wanneer je verbetert (tip: best toch niet na middernacht).

- Denk ook na over het doel van je feedback: is dat doel formatief en wil je dat de leerling bijleert? Of is ze summatief en wil je het gegeven cijfer toelichten? Eén van de problemen met permanente evaluatie vind ik bijvoorbeeld dat veel taken een mengvorm van deze twee zijn. Dat is eigenlijk niet volledig zuiver.
- Plan je verbeterwerk: wanneer ga je het doen, en vooral, wat doe je er verder mee in de les? Een namiddag verbeteren kan leiden tot een volledig lesuur erg betekenisvol werk met leerlingen.
- Geef feedback zo snel mogelijk. Als leerlingen al een volgende taak moeten afgeven vooraleer ze feedback gekregen hebben op de vorige, dan zijn het eigenlijk vijgen na Pasen. Ik heb mijzelf er zeker ook al schuldig aan gemaakt, maar toch wil ik hier een prioriteit van maken.

Verder lezen?

- *What does this look like in the classroom? Bridging the gap between research and practice* - Carl Hendrick and Robin McPherson
- *Wijze lessen. Twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek* - Tim Surma, Kristel Vanhoyweghen, Dominique Sluysmans e.a.
- *How to teach English Literature. Overcoming cultural poverty* - Jennifer Webb.
- *Observerend leren: een kernactiviteit in taalvaardigheidsonderwijs* - Gert Rijlaarsdam.
- *Improving teaching* - blog van Harry Fletcher Wood